

«Sa muventava cun dapli segirezza e sa sentiva pli leva ch'insanua auter»

■ (sp) Dals dis da vacanzas da sia uffanza enfin a la mort prematura ha la scriventa e schurnalista svizra Annemarie Schwarzenbach (1908–1942) passentà ina gronda part da sia vita en Grischun ed oravant tut en Engiadina nua ch'ella «sa muventava cun dapli segirezza e sa sentiva pli leva ch'insanua auter». Là tschertgava ella paus e recreaziun, là ha ella lavurà e passentà uras ventiravilas ed uras tristas en il ravugl da sia famiglia.

Annemarie Schwarzenbach è naschida ils 23 da matg 1908 en ina famiglia industrialia a Turitg. Suententer in studi d'istorgia a Turitg e Paris è ella stada activa sco scriventa, schurnalista da viadi e fotografa. Ils onns 30 cumenza sia amicizia cun Erika e Klaus Mann. Annemarie Schwarzenbach sustegniva lur activitads antifaschistas. Tranter ils onns 1931 e 1933 viva Annemarie Schwarzenbach per la gronda part a Berlin e vegn per l'emprima giada en contact cun morfium. Pli tard fa ella plirs viadis en l'Asia dal vest. Là emprenda ella a conuscher il diplomat franzos Claude Clarac ch'ella marida il 1935. La letg è curta e disfortunada. Avant la segunda guerra mundiala rapporta ella en diversas gasettas e revistas svizas davart sias aventuras ed impressiuns en ils Stadis Unids ed en l'Europa da l'ost. Grevas depressiuns ed ina dependenza da drogas pli e pli gravanta sforzan ella a curas frequentas en Svizra. Il 1939 va ella ensemen cun Ella Maillart in mez onn cun l'auto sin viadi tras l'Afganistan, curt pli tard suonda in segiurn en ils Stadis Unids che prenda ina trista fin. In davos grond viadi maina ella la primavaira 1941 per in onn en il Congo belgais. Annemarie Schwarzenbach ha gi tut

sia vita ina stretga relaziun cun il Grischun e surtut cun l'Engiadina. Là ha ella passentà sco uffant las vacanzas cun sia famiglia, a Ftan è ella ida a scola en l'istitut per mattas, l'Engiadina'ota è daventada il tema da sia dissertaziun («Beiträge zur Geschichte des Oberengadins im Mittelalter und zu Beginn der Neuzeit», 1931), en ils hotels nobels da San Murezzan era ella in giast frequent. A partir dal 1934 stava ella regularmain en ina veglia chasa da paur a Segl-Baselgia per sa remetter da ses lungs viadis e da sias malsognas, per inscuntrar ad amias ed amis e per scriber. Ils 15 da november 1942 mora Annemarie Schwarzenbach a Segl, dus mais suenter in grev accident cun il velo.

La biografia, il destin e l'ovra da la scriventa e schurnalista Annemarie Schwarzenbach van en emblidanza suenter sia mort prematura, enfin che Roger Perret cumenza a publicitar ina seleziun da sias ovras vers la fin dals onns 80 ed a reconstruir la vita intensiva ed instabla da l'autura che tschertgava la «vallada ventiravla» lunsch davent da las convenziuns famigliaras. Els onns 90 s'han occupadas cun la biografia da la scriptura e schurnalista: Nicole Müller e Dominique Grente («Der untröstliche Engel. Das ruhelose Leben der Annemarie Schwarzenbach», Minca 1995) e Areti Georgiadou («Das Leben zerfetzt sich mir in tausend Stücke». Annemarie Schwarzenbach. Eine Biographie, Frankfurt/New York 1995).

Il publicist Kurt Wanner da Spligia tracta en sia publicaziun «wo ich mich leichter fühle als anderswo» las staziuns grischunas e surtut engiadinaisas en la vita dad Annemarie Schwarzenbach. Sia lavur sa basa sin vastas retscher-

tgas en l'Archiv svizzer da litteratura, Berna, en la Biblioteca centrala, Turitg, en la Biblioteca chantunala dal Grischun e sin discussiuns persunalas cun contemporans da l'autura. La fotografa *Marianne Breslauer* da Berlin che viva a Turitg ha creà da 1931 a 1938 fotopurtrets impressiunants dad Annemarie Schwarzenbach. Bliers da quels èn vegnids fatgs en Engiadina e vegnan publicitgads per l'emprima giada en quest cudesch che surgegn qua tras ina tempranza speziala ed unica.

Fotografa/autur

Marianne Breslauer, naschida il 1909 a Berlin, ha lavurà suenter sia scolaziun al Lette-Haus e studis a Paris sco fotografa en l'atelier Ullstein. A chaschun da fotoreportaschas per diversas revistas è ella viaggiada tras l'entira Europa ed en l'Orient anteriur. Il 1931 ha ella inscuntrà ad Annemarie Schwarzenbach a Berlin ed ha alura fatg numerusas fotografias da purtret da l'autura svizra. Il 1936 è Marianne Breslauer emigrada en l'Olanda. Là ha ella maridà Walter Feilchenfeldt. Els onns otganta vegn sia ovra fotografica mussada cun grond success en ina retrospectiva a Turitg e Berlin. Dapi il 1939 viva la fotografa a Turitg.

Kurt Wanner, naschì il 1943 a Cuira, è publicist e viva en il Grischun. Dal 1964 fin il 1990 è el stà scolast a Spligia, oz è el secretari da la l'Associaziun grischuna dals Guaisers. Publicaziuns impurtantas: «Unterwegs auf Walserpfad» (1988, 4. ed. 1997), «Der Himmel schon südlich, die Luft aber frisch. Schriftsteller, Maler, Musiker und ihre Zeit in Graubünden» (1993), «Ist Dir bange vor meiner Liebe. Bettina von Arnims Briefwechsel mit Philipp Hösli» (1996).